

**NORDISKA MUSEETS OCH
SKANSENS ÅRSBOK 1941**

FATABUREN

NORDISKA MUSEETS

OCH SKANSENS ÅRSBOK

1941

Redaktion:

ANDREAS LINDBLÖM · GÖSTA BERG · SIGFRID SVENSSON

Omslaget: Kronprinsen och prins Gustaf Adolf på Skansen vid defileringen under "Det frivilliga försvarrets dag" den 15 september 1940. Foto Dagens Nyheter.

Tryckt hos

Tryckeri Aktiebolaget Thule, Stockholm 1941

FRÅN VALBORGSMÄSSA TILL NYÅRSNATT

GLIMTAR UR SKANSENS ÅRSKRÖNIKA

av Andreas Lindblom

I likhet med kyrkans år börjar Skansens på annat datum än almanackans. Sista april då de violbruna björkarna spricker och de sista snöklattarna smälter, då studenternas långa tågringlar upp för backen i skymningsljuset och formar en driva av jättevitsippor på Orsakullen, då tjärtunnorna sprakar och unga par glömmer sig kvar under majnattens isiga stjärna — då börjar Skansens nya år.

Det hade varit en bister vinter. Andligen och lekamligen. Den 13 mars 1940 kom hoppets hjärteblod att stelna. Och även i naturens rike härskade kölden, ännu sista söndagen i mars var det skidföre i Stockholmstrakten precis som i år. Så kom våren plötsligt, stormande, den 1 april. Som genom ett trolleri försvann snön. Men den andliga fimbulvintern släppte inte sitt tag, tvärtom. Den 9 april kom. Undra på att studenttåget på Valborgsmässoafton fick ett allvarligare ansikte än tillförne. De sedvanliga vårsångerna klingade, det hör nu till ritualen, men främst var det tonerna om den fjällhöga Nord, ej minst orden "Jag vet att du är och du bliver vad du var", som tolkade vad alla tänkte och kände.

Vinterns och vårens historiska händelser bildade bakgrunden till den stora fest för försvarslänet som anordnades den 25 maj, en av de största dagarna i Skansens halvsekellånga historia. Ej mindre än 48.452 personer voro då närvarande. Ett tjugotal ideella sammanslutningar stod bakom möteskommittén, vars

Den stora flyguppvisningen på Skansen vid festen för

ordförande var rektor Torvald Karlbom, Landsorganisationen. Programmet blev sällsamt gediget såsom en dylik högtidlighet anstår. De Wahl läste med ekande röst Hemmers Stridsmännen i berget till Melartins musik, Jussi Björling sjöng, försvarsminister Sköld talade o. s. v. Men ingen fängslade sina åhörare så som Kronprinsen, då han med sin fasta stämma höll det tal vars första del — till sitt innehåll lika aktuellt som för ett år sedan — återges i början av denna bok. Fortsättningen formade sig till en vädjan för teckning på försvarslånet, en maning som

försvarslånet den 25 maj 1940. Foto Stockholms-Tidningen.

kändes dubbelt allvarlig mot bakgrunden av den skrämmande realistiska uppvisning av störtbombare som strax förut ägt rum över åskådarnas huvuden.

Folkfesten fick ett värdigt eko i svensk press. Det framhölls att dess mest bestående behållning var intrycket av att enhetsvilja börjat smida nationen samman. "Kanske förnams den med alldeles särskild styrka just en kväll som denna, då den ljusa våren på nytt lövat svenska träd och luften susar sällsamt aningsblå och får svensk mark och svenska vatten att

Prins Eugen, Kronprinsessan, Prinsarna Wilhelm och Carl, Kronprinsen och Prins Gustaf Adolf åse flyguppvisningen

dofta och blänka som aldrig annars om året. Innerligare än någonsin känna vi hur djupt allt detta är en del av vårt väsen, att det är detta som ger vårt liv värde och mening. Känslan av att vi måste stå fast samman för att kunna försvara detta vårt mångtusenåriga arv steg som en stum men ofrånkomligt förnimbar bikt i vårkvällen. Man hade verkligen känslan av att det var Ett Folk som här stod samman, ett folk, en tanke, en själ. Det var kvällens gripande behållning." (St.-Tidn.)

Denna högtidlighet blev portalen till Skansens sommar, vars förlopp i stort sett blev tidigare säsongers ganska likt. Bland publiken saknade man dock nästan helt det inslag av utländska turister som eljest är så typiskt för Skansen, ett faktum som

och med lika stort intresse bevittnar svenska folket händelsen.
Foto Pressens bild och Text & Bilder.

förvisso också blev ganska kännbart för institutionens ekonomi. Finnar och skandinaver träffade man någon gång. Som särskilt minnesrika tillfällen vill jag anteckna den uppläsningafton till förmån för det nordiska samarbetet som Sveriges författarförening den 19 juni anordnade på Solliden; likaså Skandinaviska museiförbundets högtidlighållande av dess 25-årsjubileum i september. Betecknande nog deltog flera av de svenska museikollegera vid detta tillfälle i uniform.

Det har varit regel under de senaste 10 åren att sommarens gång på Skansen markerats genom ett par milstolpar på den kulturhistoriska avdelningens utvecklingsbana. Så skedde även nu trots krig och örlig. Den 27 juli invigdes sålunda guldsmeds-

huset i stadskvarteret utan nämnvärda ceremonier visserligen, men med hjärtliga ord från och till Svenska metallindustriarbetareförbundet och dess ordförande Oscar Westerlund. Efter invigningsakten följde demonstration av levande metallarbete i byggnadens alla rum. Dagen slöts med ett samkväm i gemytlig anda som varade särdeles länge. Sällan har väl en svensk yrkesgrupp hyllats så hjärtligt i tal, berättelse och sång som vid detta tillfälle skedde bl. a. från hedersgästerna överståthållare Nothin och stadsfullmäktiges nuvarande och före detta ordförande, Fredrik Ström och Johan-Olov Johansson, båda skriftställare men den siste därjämte en gång också smed vid Horndals bruk.

Guldsmedshuset är ett barn av givmilt intresse. Stockholms stad har skänkt byggnaden, siste innehavaren av den välkända guldsmedsfirman Gustaf Möllenberg, Carl Feron, de mer än 5.000 inventarierna, Svenska metallindustriarbetareförbundet har bekostat uppförandet och installationen. Man kan i denna byggnad följa de ädla metallernas utnyttjande från råmaterial till finaste helfabrikat medelst gjutning, pressning, tråddragning, drivning, ciselering, polering etc., ty alla procedurer och tekniker åskådliggöres i de fem verkstadsrummen. En så genomförd hantverksframställning har Nordiska museet aldrig tidigare kunnat pretera. Amanuensen Bengt Bengtsson som nedlagt ett förtjänstfullt arbete på rekonstruktionen, redogör på annat ställe i denna bok härför.

Sommarens största händelse inom den kulturhistoriska avdelningen var Delsbogårdens invigning. Kanske blev den särskilt stämningsfull, emedan lite var hade förnimmelsen av att denna nu fullbordade gård representerade den sista länken i den stolta kedjan av framställningar av bondebebyggelsen i Sverige inom friluftsmuseets nuvarande gränser.

Den långa till sist olidliga torkan hade mot slutet av juli efterträtts av regn och åter regn. Skansens förbrända, dammiga grönska fick märkvärdigt nog nytt, nästan vårlikt liv. Men när den 18 augusti, dagen för Delsbogårdens invigning, nalkades, så blev vi allvarligt oroliga. Skulle den med stor apparat förberedda festen rinna bort i vatten? Försynen var emellertid huld.

De skandinaviska museimännen äta lunch i Skogaholm. I fonden Prins Eugen. Vid hans högra sida Torsten Stjernschantz, Helsingfors. På andra sidan om bordet Sigurd Curman med Thor Kielland, Oslo, till vänster och Poul Nør-lund, Köpenhamn, till höger.

Visserligen sken ej solen men luften var mild och det jämna duggregnet blev aldrig värre än att de med regnrockar och paraplyer beväpnade gästerna — och de övriga med förresten — stod ut. Kronprinsen avböjde varje förslag till förkortning av det ganska grundliga programmet. Det var inte utan att den gemensamma fronten mot vädrets ogunstiga makter gjorde den inbördes stämningen bland åskådarna mer intim än eljest. Härtill bidrog nog också det ståtliga uppådet av hälsingar från hemlandet. Trots att järnvägsstyrelsen av militära skäl var urständsattn ordna extratåg, hade bortåt ett halvt tusen bygdebor infunnit sig därav ett par hundra i sina dräkter — ett vackert färginslag bland Skansens trots regnet 16.000 gäster.

Men låt oss ta det från början. (Om vi är lite mångordiga, så må det ursäktas med att det väl är Skansens sista invigningsfest för många år framåt som det nu är fråga om!)

Klockan 1 samlades man vid Tingsvallen, där ett altare var rest och kontraktsprosten i Järvsö, Einar Bergwall, förrättade högmässogudstjänsten. En värdig, oförlömlig timme. "I denna ljuva sommartid" och "Härlig är jorden" sjöngs av tusen röster och det var nog ingen som inte förnam ekot av nordisk ton genom århundraden. När gudstjänsten var slut och Hälsinge regementets paradmarsch smattrat, ställde de tjugo hälsingespelmännen upp. Under det vinande suset av Trollens brudmarsch tågade man till gården, där Nordiska museets styresman tog till orda:

"Varen hälsade I Kungliga Högheter, som med Eder närvaro velat ge heder och glans åt Hälsingegårdens invigning! Varen hälsade I hövdingar över Gävleborgs och Västernorrlands län! Varen hälsade I övriga, hälsingar och andra, som hörsammat vår kallelse till denna stora dag, då genom Hälsingegårdens tillkomst slutstenen lagts i Sveriges nationalmonument, krönet satts på hela landets hembygdsgård, Skansen.

Nordiska museet tackar Hälsinge gille som med glödande hembygdskärlek och aldrig förtröttad nitälskan samlat in pengar till inköp av samtliga byggnader. Vi tacka tyst major Carl Noréus, den döde Skansenvännen, som skänkte de medel, 85.000 kronor, utan vilka byggnadernas återuppförande och inredning varit omöjliga.

Nordiska museet tackar dem som med stor sakkunskap har rekonstruerat denna gård: främst intendenten vid Skansens allmogeadvelning Gotthard Gustafsson, vidare intendenten vid Nordiska museets allmogeadvelning Sigfrid Svensson och amanuensen därstädes Elisabeth Strömberg, vidare byggmästare Lars Persson och verkmästare Emil Östlund, båda från Forsa i Hälsingland, samt konservator Sven Dalén och hans förträffliga medhjälpare, sist men icke minst även alla dem av våra egna arbetare på Skansen som medverkat.

Och nu står gården färdig att vigas. Säg inte att den är en

Bygdefolk och spelmän från Hälsingland vid Delsbogårdens
invigning. Foto Dagens Nyheter.

Sven Lübeck talar.
Foto Svenska Dagbladet.

konstprodukt och att friluftsmuseets idé är föråldrad! Hur mycket vi än älska en gammal gård på sin rot i hembygden, så har dock denna gård just här på denna plats sin egen stora uppgift. Den skall för Skansens miljoner besökare berätta om svensk bondestolthet, om svensk allmoges säkra smak och handaskicklighet och om alla de jord-andens osynliga krafter som tillsammans livgiva det dyrbara begrepp som heter det svenska hemmet, vår bästa lott och arvedel.

Och du som besöker denna gård här på Skansen — lyss, och om svenskt blod bultar i ditt hjärta, så skall du här inne förnimma rösterna från det förgångna:

Det susar i kammarn på vinande loft
om det trogna blod som jag ärvt,

och det svävar som gammal lavendeldoft
kring kuddens skinande lärft.

Hälsinglands över hela vårt land berömda lärft pryder de 19 bäddar som denna storbondegård rymmer och klädkammaren visar präktiga prov på brudelin och allsköns annan stass.

Och nu till sist hylla vi dig, hälsingländske bonde, du svenske odalman som i generationer bebott dessa hus, som avlat söner och döttrar och troget bärgat åkrarnas gyllene skördar, innan du själv återbördades till vilan i hemjordens sköte:

Du byggde ditt hus av kärniga skogars trä,
din bjälksal för högtidens brus,
ditt drömloft i lönnkronans lä.
Ditt väsen var kärvt,
din själ var enkel och stor,
ty allt vad du var, det var ärvt,
från jorden, din stränga mor.”

Så talar landshövding Lübeck:

”Hemma i Hälsingland ha vi nu i praktiskt taget varenda socken bygdegårdar, i allmänhet naturtroget och måttfullt inredda och utrustade för att giva en god och icke museimässig bild av livet i helg och söcken . . . Men vad är naturligare än att i rikets kulturella bygdecentrum här på Skansen se vår hembygdsrörelse återspeglas i denna typiska landskapsgård där landsmän i förskingringen kunna samlas för att liksom andas hembygdens luft och uppliva kära minnen, där också huvudstadens och andra rikets folk ävensom främlingar kunna skaffa sig en försmak eller översikt av byggnads- och levnadskulturens utveckling i vår landsända.

Den Hälsingegård eller Delsbogård som nu reser sig här inför oss är ett lyckat bidrag till Skansens strävan att skapa en levande bild av Sverige i huvudstaden . . . Och därför, hälsingar — med ett varmt tack till alla som i kärlek till bygden påtagit sig bestyr och kostnader för gårdens resande, Nordiska museet,

Skansen och Hälsinge gille, framlidne major Carl Noréus och andra enskilda — så ber jag er med mig höja ett fyrfaldigt leve för fosterlandet och Hälsingland. De leve!"

Sven Lübecks långa och sakrika redogörelse för hembygdsrörelsen i Hälsingland, ur vilken vi här blott kunnat citera några ord, grep de närvarande på alldeles särskilt sätt. Ty man visste att han blott en vecka förut återvänt från en lång sjukledighet och mången anade nog att denne genomsvenske man alltför hårt tårt på sin hälsas och sin generösa andes rika kapital. Det blev också hans sista besök på Skansen. Men hembygdsrörelsens män innanför och utanför Nordiska museet bevarar hans minne med vördnad och tacksamhet.

Efter några spelmanslåtar tog rikets väl mest kände hälsing till orda. Arthur Engbergs entusiastiska och monumentala anförande återges på annat ställe i denna bok. Efter dess slut uppfördes med den gamla gården som bakgrund ett lustigt hälsingespel för dagen författat av Staffan Tjerneld. Delsbostintan (Ida Gawell-Blumenthal) och Lillstintan (Birgit Wiklander) och ej minst storbonden i gården (Torsten Bergström) hörde till de viktigaste bland de agerande.

Och så till sist förklarar Kronprinsen — efter några lustiga erinringar om sitt senaste besök i Hälsingland — gården högtidligen invigd och upplåter dess tunga port. Under tonerna av Hälsingesången går man in på tunet och gör husesyn under ledning av gårdens skickliga byggledare, intendent Gustafsson.

Dagen slöts med subskriberad middag på Högloftet där många tal livligt tolkade känslor av glädje och tacksamhet. Ordföranden i Nordiska museets nämnd riksantikvarien Curman hyllade framför allt Hälsinge gilles betydande insatser, en hyllning som främst riktades till dess outtröttlige ordförande kapten Gunnar Grubb. Minnet av den Skansenvän och donator som bekostat gårdens uppförande, major Carl Noréus, hugfästes med djup tacksamhet. Bollnäsbon, numera förste folkskollinspektören i Stockholm fil. dr Bror Jonzon avslutade det hela med en hälsning till hembygden, ur vilken vi citerar:

"Den äkta hembygds kärleken har intet av självtillräcklighet.

Gripsholmen 12. 8.
Wederöbror! 1940

Tack för utbjudning
till hälsningsmiddagen, men jag
laborerar y. närvarande med bo-
landet och min svärs gift
och torde vara följt lämplig
att delta i banketten.
Jag väntar alltså

tacka nej. Vår hälsning till
och hälsa Arthur som väl
också är gäst.

Dr. gamle vän
Albert Engström

som inte ser det kan skrivas.
Förut ev. fel,!

Den stänger inte synkretsen. Den är det innersta i fosterlands-
kärleken. Och liksom fosterlandskärleken, då den är sådan den
bör vara, ytterst har hela mänsklighetens stora kulturuppgifter
inom sin verksamhetskrets, så syftar också hembygds-kärleken
ut över bygde- och landskapsgränser. Andra bygders tillgångar
och företräden som den ser och villigt erkänner väcka icke av-
unden men sporra till ädel tävlan. Det gemensamma, det sven-
ska, är summan av allt vad skilda svenska bygder äga av natur,

av minnen, av dådkraft, av storsinhet och adel i tanke och tro. Och till detta gemensamma vilja vi som ha vår hembygd kär se den ge det mesta och bästa den förmår.

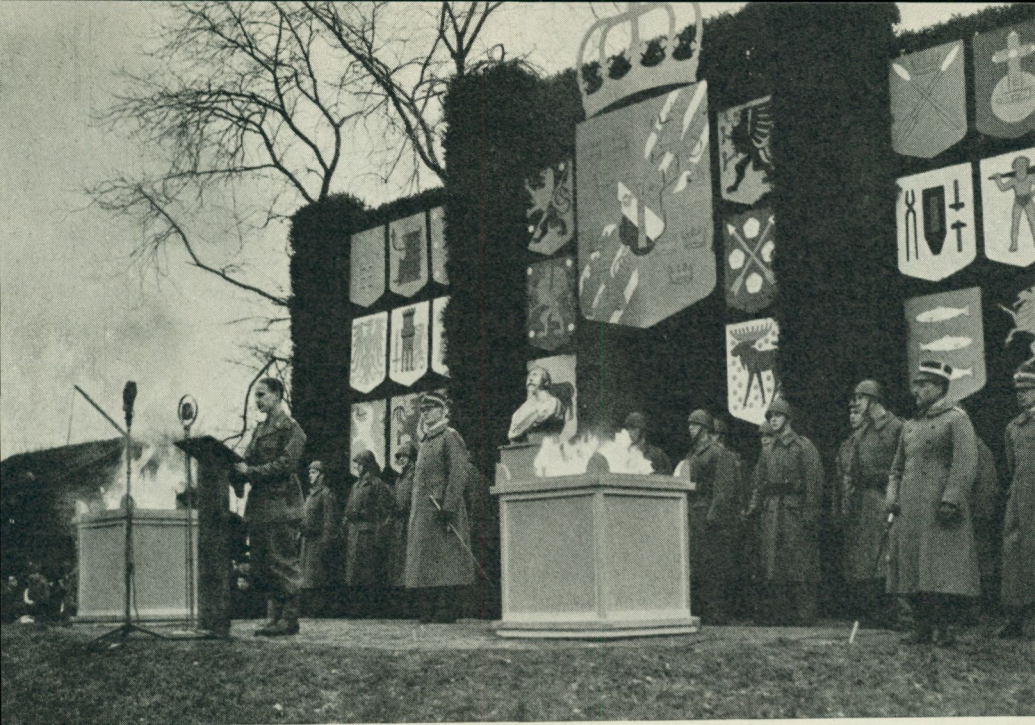
Nog veta vi att hälsingen har sina brister och fel, han som andra, men när sörbon nedsättande talar om hälsingeliv, då vilja vi säga honom att han talar om något han inte känner. Hälsingeliv, det är ett strävsamt liv i snötyngd timmerskog, i sågverk och brädgårdar, på ängar och åkrar, i ladugård och stall, i kök och vävkammare, det är ett farofyllt liv bland timmerbråtar i forsarna och i fiskebåtar på havet. Hälsingeliv, det är glada fåbodfärder på lördagskvällar, det är dans på logar i ljusa sommarnätter, det är helgdagsfrid efter vardagsid.

Herremakt och fogdevälde har hälsingen aldrig tålt. Fri är bonde och fri är dräng. Självrådlig kan han vara men inte laga-lös. Oskriften lag är lika fast som skriften. Och därför kan det hända att han någon gång själv skipar rättvisa. Vål böjer han inte nacke och rygg för främlingen, men dörren till hans gästfria hem står alltid öppen för den som kommer med ärligt uppsåt. Sådant är hälsingelivet och sådan är hälsingen”.

Festen förgylldes med telegram och andra välönskningar. Därbland till och från H. Maj:t Konungen. Dito Albert Engström vars hälsning till styresmannen, den sista från denne gamle Skansenvän till Artur Hazelius institution, reproduceras här som det mänskliga dokument den är.

Berättelsen om Delsbogården kan icke avslutas bättre än genom att återgiva det intryck den gjort på en djupsinnig besökare. Den välkände kritikern dr Nils Palmgren skriver:

”Det är en verklig upplevelse att se dessa festliga, rörliga, brokiga interiörer. Ingenstädes kuttryggigt, obekvämt och lung-sotstungt utan genomgående luftigt, rymligt, fyndigt och trivsamt. Man blir verkligen människa i dessa rum. Man blir lugn och glad och man känner inte på samma sätt livets hets och meningslöshet som man känner den i våra dagars miljö. Kärleken har varit med då alla dessa ting blevo till. Var och en har gjort sitt bästa, glad att behärska sin konst eller sitt hantverk, ivrig att överträffa sig själv. Så bli dessa ting, vart och ett för

Fältpastor Hans Åkerhielm talar den 6 november.
Foto Svenska Dagbladet.

sig och tillsammans som kör, en lovsång till livet och arbetet, en storslagen hyllning åt alla som under gångna sekler arbetat och kämpat för vårt land.

Det är inte utan att man känner en hjärtats oro, när man lämnar Delsbogården. Varför har vårt nutida liv oftast blivit så fattigt, våra miljöer så tillfälliga, rotlösa och artificiella? Måste vi inte tvingas tillbaka till det som har ett verkligt sammanhang med släktets liv? Och huru skola vi bära oss åt för att komma dit?"

När sommaren 1940 led mot sitt slut, blev det ånyo den svenska försvarsmakten som erövrade Skansen. "De inkallades dag" annonserades lördagen den 10 augusti i syfte att förströ stockholmsregementenas många militärer. Den besöktes av 20.000 personer. Kom så den 15 september, "Det frivilliga försva-

rets dag", med ett sällsynt imponerande uppbåd av kårer, av manliga och kvinnliga uniformerade i många tusental som med fanor och spel defilerade förbi de kungliga.

Hösten är kommen. Den 6 november rinner upp över Skansen för en gångs skull med klar himmel. Till hjältekonungens lov hade ett nytt äretempel upprests på Tingsvallen efter ritningar av Gotthard Gustafsson. Brinnande eldar och militärvakt omgiva kungens gyllene bild. Dagens höjdpunkt blir ett imponerande korum med Stockholms garnison som hade generalerna Testrup och Cederschiöld i spetsen. Fältpastor Hans Åkerhielm höll ett av sina lika gripande som originella anföranden:

"Gustav Adolf blev med tiden tämligen fet — dessa historiebokens ord ha nästan blivit det enda som många svenskar veta om sin konung. Men icke i fetman satt den storhet som kommit hans namn att leva genom tiderna. Hans verkliga storhet låg på ett annat plan. Låg den i hans begåvning? Ja förvisso — men begåvningen förklarar icke allt. Det har funnits många högt begåvade människor som det aldrig blivit något av. Begåvningen är blott ett redskap — allt beror på i vilken anda man använder sin begåvning.

På Gustav Adolfs uppriktiga fromhet kan man icke tvivla. Ju mer historikerna göra honom känd för oss, desto mer ana vi att det var tron som var den samlande kraften i hans liv. Regelbundet bad han, regelbundet läste han sin bibel, regelbundet deltog han i gudstjänsten — så växte sig hans tro starkare dag för dag. Det är denna starka tro som förklarar hans storhet. Gustav Adolf visste varifrån man får övermänskliga krafter. Han kunde göra apostelns ord till sina: Allt förmår jag i honom som giver mig kraft.

Nu ligger Gustav Adolfs tid långt tillbaka. Nu sjungas icke psalmerna med samma iver. Nu är det icke längre Gustav Adolfs trygga och breda gestalt som dominerar tiden. Nu dominera andra herrar med en annan tro. Och dock leva idealen från storhetstiden alltjämt kvar djupt nere i svenska folkets själ. Blir det allvar — blir kriget en verklighet — då blir det den kristna tron som åter skall ge vårt folk styrka och kraft. Vårt finska broder-

folk har detta år givit oss ett gott föredöme. Det är min djärva tro att svenska folket när det gäller skall följa finnarnas exempel. Då skola också vi få erfara sanningen i ordet: Allt förmår jag i honom som giver mig kraft.

Men kriget har ju redan nått oss! Sedan länge skördar nervkriget det ena offret efter det andra i vårt land. Håglösheten är nu vårt lands fiende nr 1. Också nu är det verkliga förhållanden, också nu är det allvar — därför behövs nu under nervkriget den kristna tron minst lika mycket som under det blodiga kriget. Vi svenskar få icke likna vår hjältekonung blott i detta att med tiden bli tämligen feta — vi måste framför allt likna honom i hans ljusa, glada gudstro och i hans regelbundna andaktsliv.

Så har jag i dag hört vår store konungs budskap till sina sentida vapenbröder: Bed varje morgon och afton ditt Fader vår! Gör det — och du skall få erfara: Allt förmår jag i honom som giver mig kraft. Amen.”

Senare på aftonen hade studenterna sin sedvanliga uppmarsch. Docenten Folke Lindberg var deras mærgfyllda talare, den bäste på många år. ”Jag vet inte, vad som sades från denna plats för jämnt ett år sedan”, yttrade han bland annat. ”I de dagarna stod vårt finska broderfolk på vakt längs den gräns som Gustav Adolf en gång dragit genom Karelen's ödemarker, berett att värja sitt land mot den övermäktige grannens väntade angrepp. Det måste den gången ha legat nära till hands att mana fram bilden av en statsman som i Stolbovafreden reste ett värn för riket i öster och som på den yttersta gränsstenen norr om Ladoga lät på latin rista de stolta orden:

Rikets yttersta gräns här satte Gustavus Adolphus,

Svearnas kung. Må hans verk länge med Guds hjälp bestå!

Mycket, oändligt mycket, har hänt i Norden efter den 6 november 1939. Det nya läge vari vi försattes genom alla dessa omstörtningar, har dock inte förminskat behovet av en nordisk vakthållning i öster; den svåra bräsch som genom Moskva-freden brutits i Gustav Adolfs gamla av naturen anvisade försvarslinje, har givit en tragisk relief åt denna del av hans stats-

mannagärning... Det lugna och välinredda folkhemmet Sverige har med ens ställts inför faror och svårigheter som inte kunna bemästras utan ett uppåtbåd av nationens samlade kraft. Historien lär oss att flera av våra problem i grunden äro desamma som de med vilka våra förfäder på Gustav Adolfs tid brottades. Utan tvivel kunna vi ha nytta av att följa deras strävanden och kamp och iakttaga, hur de reagerade i liknande situationer. Men fråga är om det ändå inte i första hand är något annat man tänker på, då man talar om Gustav Adolfsminnet som en av vårt folks andliga energikällor. Är det inte så att i den svåra kris vi nu genomleva, människan Gustav Adolf har ännu mer att ge oss än statsmannen? Det står säkerligen klart för oss alla, vilka sidor av den store konungens rika väsen som vi svenskar just nu ha ett särskilt starkt behov av att levandegöra för oss och att söka efterlikna i den mån våra krafter tillåta det. Jag syftar på hans mod, hans dödsförakt, hans offervilja, det överlägsna, nästan glättiga lugn, varmed han tog på sig det tyngsta ansvar och utsatte sig för dödliga risker."

Efter Gustav Adolfsdagen löper Skansens årliga festcykel snabbt mot sin fullbordan. Sylvesternatten brukar vara den sista högtidligheten där uppe. 1940 liksom året förut gick emellertid dess höjdpunkt förlorad. Anders de Wahl gav återbud under dagens lopp och många besökare vandrade förgäves till Skansen. Det fyra meter höga jättebålet tändes utan "Nyårsklockan". En trist allvarsstämmning rådde i den isiga nyårstimman. Kanske passade det också bäst så, om man tänker på situationen i världen. Men när årtalet 1941 plötsligt tändes på Bredablicks torn och silverklängen från Hedvig Eleonoras klockor dallrade ut i natten från Håsjöstapel, då visste man ändå att mänskligheten all världens köld och mörker till trots hade skridit ett år närmare — freden.